

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล ๐-๗๗๒๗-๒๗๘๔

ที่ สฎ ๐๐๓๓.๐๐๑ / ๑๑๕

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง อนุญาตนำข้อมูลเผยแพร่บนเว็บไซต์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เรียน นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตามที่กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการพิจารณาเผยแพร่ผลงานวิชาการประเภทงานวิจัยบนเว็บไซต์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยพิจารณาผลงานวิชาการ เรื่องผลลัพธ์ของโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ ๒ ที่มีภาวะอ้วนลงพุง ในวัยทำงานโรงพยาบาลดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (English) The Result of the Self-Management Program for Type 2 Diabetes Patients with Abdominal Obesity in Working Age at Donsak Hospital, Surat Thani Province. โดยนางสาวตราวดี อินทร์ักษ์ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ นางนิตยา ถนอมศักดิ์ศรี ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลดอนสัก นางสาวสร้อยัญญ์รักษ์ บุญมุสิก ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี

ในการนี้ กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความประสงค์นำผลงานที่ผ่านการพิจารณาเผยแพร่บนเว็บไซต์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังรายละเอียดแนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

(นายวิสุทธิ์ สุขศรี)

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล

(นายจิรชาติ เรืองวัชรินทร์)

นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

แบบฟอร์มการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในสังกัด
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อหน่วยงาน : กลุ่มงานบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัน/เดือน/ปี : ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

หัวข้อ : การเผยแพร่ผลงานวิชาการบนเว็บไซต์ (Research)

รายละเอียดข้อมูล (โดยสรุปหรือเอกสารแนบ) :

เอกสารจำนวน ๑๓ หน้า

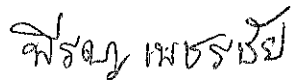
เรื่อง ผลลัพธ์ของโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ ๒ ที่มีภาวะอ้วนลงพุง
ในวัยทำงานโรงพยาบาลดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(English) The Result of the Self-Management Program for Type 2 Diabetes Patients with
Abdominal Obesity in Working Age at Donsak Hospital, Surat Thani Province.

Link ภายนอก: (ถ้ามี): [๖๐๒๕๐๒๒๕๖๗](#)

ผู้รับผิดชอบการให้ข้อมูล

ผู้อนุมัติรับรอง

(นางสาวพิชญ่า เพชรชัย)

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

วันที่ ๑๖ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

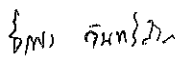

(นายศรุตยา สุทธิรักษ์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

วันที่ ๑๖ เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ผู้รับผิดชอบการนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่

(นายธีรพล จันทรสังสา)

นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

ผลลัพธ์ของโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน
โรงพยาบาลดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

The Result of the Self-Management Program for Type 2 Diabetes Patients with Abdominal Obesity in Working Age
at Donsak Hospital, Surat Thani Province.

ตราวดี อินทร์รักษ์
นิตยา ถนอมศักดิ์ศรี
โรงพยาบาลดอนสัก
สรัญญ์รักษ์ บุญมุสิก
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี

บทคัดย่อ

ที่มา : ภาวะอ้วนลงพุงมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และยังเป็นสาเหตุให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ดังนั้นการส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อให้ผู้ป่วยลดภาวะอ้วนลงพุงจึงมีความสำคัญมาก จะทำให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ลดภาวะแทรกซ้อนได้

วัตถุประสงค์: เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองและผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วย

ระเบียบวิธีวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และมีภาวะอ้วนลงพุง ที่มีอายุระหว่าง 35 - 59 ปี กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ(Cohen, 1988) โดยใช้โปรแกรม G*Power 3.1 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ โปรแกรมการจัดการตนเองของ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามประเมินพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วย และแบบบันทึกผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และผลลัพธ์ทางคลินิก ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ด้วยสถิติ paired t-test

ผลการวิจัย: พบว่า กลุ่มทดลองหลังได้รับโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมกรรมการจัดการตนเอง สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม รวมทั้งผลลัพธ์ทางคลินิกที่ดีขึ้น โดยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยน้ำหนัก เส้นรอบเอว ระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชม. ระดับน้ำตาลสะสม ระดับโปรตีนในปัสสาวะ ระดับความดันโลหิตซิสโตลิก ระดับความดันโลหิตไดแอสโตลิก และระดับไขมันแอลดีแอลลดลง ในขณะที่ระดับอัตราการกรองของไต มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปผล: ผู้บริหารทางการแพทย์สามารถส่งเสริมให้พยาบาล มีทักษะในการนำแนวคิดการสนับสนุนการจัดการตนเองไปปรับใช้ในการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ก็จะสามารถชะลอ การเกิดภาวะแทรกซ้อน ลดอัตราการความพิการหรือเสียชีวิต และลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ภาวะอ้วนลงพุง โปรแกรมการจัดการตนเอง

**The Result of the Self-Management Program for Type 2 Diabetes Patients with Abdominal Obesity
in Working Age at Donsak Hospital, Surat Thani Province.**

Tarawadee Intarak

Nitaya Thanomsaksri

Donsak Hospital

Sarunrak Bunmusik

Suratthani city Municipality

Abstract

Background: Abdominal obesity is associated with type 2 diabetes and also causes people with type 2 diabetes to be unable to control their blood sugar levels. Promoting self-management for diabetes patients to reduce abdominal obesity is very important, as it helps prevent the occurrence of chronic complications in these patients.

Objectives: making a comparison the self-management behaviors and clinical outcomes of type 2 diabetes patients with abdominal obesity in working age before and after participating in a self-management program

Methods: This is a Quasi-experimental study using a pretest-posttest one-group design. The study focuses on patients with type 2 diabetes and abdominal obesity in the working age range of 35 to 59 years. The sample consists of 30 The research utilizes four tools: a self-management program, a personal information questionnaire, a questionnaire assessing self-management behaviors of patients, and a clinical outcome recording form. Data analysis involves both descriptive statistics and paired t-test for comparing self-management behaviors and clinical outcomes before and after participating in the program.

Results: It was found that the experimental group, after participating the self-management program for type 2 diabetes patients, had a higher average score in self-management behaviors compared to before the program. Additionally, there were improved clinical outcomes in the experimental group, with a decrease in average weight, waist circumference, fasting blood sugar levels after 8 hours of fasting, cumulative blood sugar levels, protein levels in urine, systolic blood pressure, diastolic blood pressure, and low-density lipoprotein (LDL) levels. Meanwhile, the glomerular filtration rate showed a statistically significant increase at the 0.05 significance level.

Conclusion: Therefore, if nursing administrators can promote nurses to acquire skills in implementing the concept of self-management support in caring for type 2 diabetes patients, it will be possible to effectively delay the occurrence of complications, reduce disability or mortality rates, and decrease the financial burden on the public health in the future.

Keywords: Type 2 diabetes mellitus, Metabolic syndrome, Self-Management Program

บทนำ

สถานการณ์โรคเบาหวาน โลกมีผู้ป่วยจำนวน 463 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในปี 2588 จะมีผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 629 ล้านคน สำหรับประเทศไทยพบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 3 แสนคนต่อปี และมีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.2 ล้านคน^(1,2) ก่อให้เกิดการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาด้านสาธารณสุขอย่างมากมหาศาล และยังเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดโรคอื่นๆ ในกลุ่มโรค NCDs อื่นๆ มากมาย เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง โรคความดันโลหิตสูง และโรคไต⁽²⁾

จากการทบทวนสถานการณ์ยอดผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลคอนสัค ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563–2565 พบว่า มียอดผู้ป่วยโรคเบาหวานสะสมจำนวน 1,587 1,710 และ 1,835 คน ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี และยังพบว่าผู้ป่วยโรคเบาหวานไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลได้ตามเกณฑ์ ถึงร้อยละ 58.73 55.20 และ 57.98 ตามลำดับ พบว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลได้เกิดจากปัจจัยดังนี้ คือ มีพฤติกรรมการรับประทานอาหาร และไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย จนทำให้เกิดภาวะอ้วนลงพุง ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลสะสมได้⁽³⁾ ภาวะอ้วนลงพุงมีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และภาวะไขมันในช่องท้อง (Visceral fat) ที่มาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับน้ำตาลสะสม (HbA1C)⁽⁴⁾

ดังนั้นการจัดการดูแลตนเองไม่ให้มีภาวะอ้วนลงพุงจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยต้องมีกระบวนการจัดการที่สำคัญ คือ การสนับสนุนการจัดการตนเองพร้อมกับการติดตามอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการดูแลเฉพาะเรื่องอย่างเข้มข้น⁽⁵⁾ และหากบุคลากรที่มีสุขภาพมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจร่วมด้วยจะสามารถช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวานควบคุมระดับน้ำตาลได้ดีขึ้นทั้งค่าน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหารและค่าน้ำตาลเฉลี่ยสะสม^(6,7)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลลัพธ์ของ โปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน

คำถามการวิจัย

ผลลัพธ์ของ โปรแกรมการจัดการตนเอง ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงานเป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

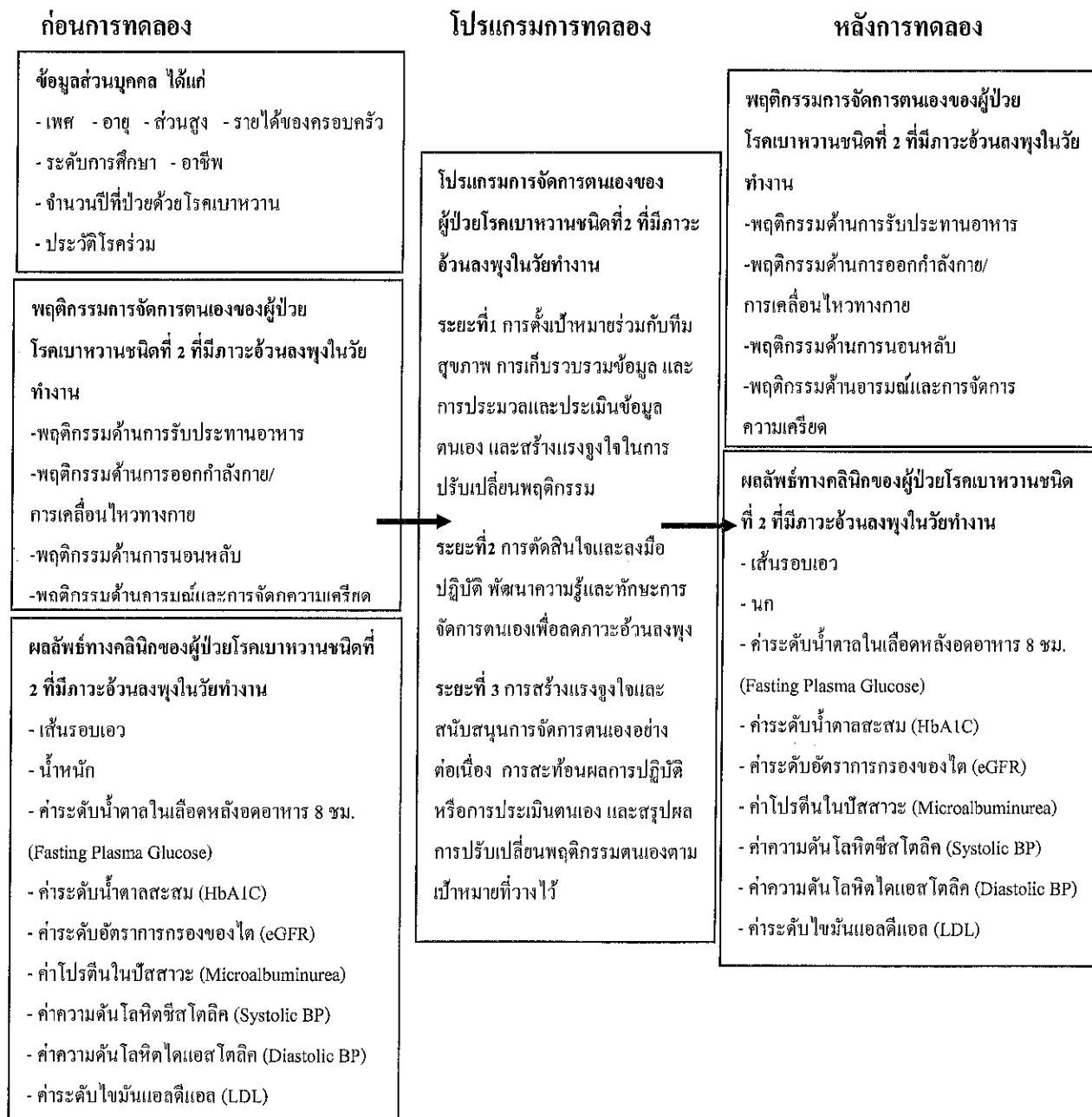
1) พฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงานมีความแตกต่างกัน

2) ผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน ก่อนกับหลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงานมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยวัดก่อนและหลังการทดลอง (pretest-posttest one group design) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการตนเองของเคิร์บี้⁽⁸⁾ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตั้งเป้าหมายร่วมกับทีมสุขภาพ (goal selection) 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล (information collection)

3) การประมวลและประเมินข้อมูล (information processing and evaluation) 4) การตัดสินใจ (decision making) 5) การลงมือกระทำ หรือปฏิบัติ (action) และ 6) การสะท้อนผลการปฏิบัติหรือการประเมินตนเอง (self-reaction) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพแสดงที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยประยุกต์จากแนวคิดของเครียร์⁽⁸⁾

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้โปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มี ภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน มาออกแบบระบบการดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุง ในเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอคอนสาร

คำนิยามศัพท์

1. ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 วัยทำงาน หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็น โรคเบาหวานชนิดที่ 2 โดยใช้รหัสโรค E110 ถึง E149 ร่วมกับมีอายุระหว่าง 35 – 59 ปี
2. ภาวะอ้วนลงพุง หมายถึง ภาวะที่ผู้ป่วยวัดขนาดของเส้นรอบเอวหน่วยเป็นเซนติเมตรแล้วได้ค่ามากกว่า ส่วนสูงเป็นเซนติเมตรหารด้วยสอง โดยวัดเส้นรอบเอวผ่านสะดือ และมีค่า BMI มากกว่า 23
3. โปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน หมายถึง กิจกรรมที่พยาบาลวางแผนและพัฒนาไปใช้ในการดำเนินการกับผู้ป่วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่1) การตั้งเป้าหมายร่วมกับทีมสุขภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการประมวลและประเมินข้อมูลตนเอง และสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ระยะที่2) การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ พัฒนาความรู้และทักษะการจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง และระยะที่ 3) การสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการจัดการตนเองอย่างต่อเนื่อง การสะท้อนผลการปฏิบัติ หรือการประเมินตนเอง และสรุปผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองตามเป้าหมาย
4. พฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน หมายถึง การปฏิบัติตัวของผู้ป่วยโรคเบาหวานเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย/การเคลื่อนไหวทางกาย พฤติกรรมด้านการนอนหลับ พฤติกรรมด้านอารมณ์และการจัดการความเครียด
5. ผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน หมายถึง ผลการตรวจติดตามโดยประเมินจาก ค่าระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชม. ค่าระดับน้ำตาลสะสม ค่าความดันโลหิต ค่าระดับอัตราการกรองของไต ค่าโปรตีนในปัสสาวะ ค่าระดับไขมันแอลดีแอล เส้นรอบเอว และ น้ำหนัก

รูปแบบการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงวัยทำงาน ที่มารับบริการที่คลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลดอนสักในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 478 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ(Cohen,1988) โดยใช้โปรแกรม G*Power 3.1 โดยกำหนดขนาดอิทธิพล (effect size)เท่ากับ 0.70 จากการศึกษาของจันจิรา หินขาวและสุนทรีย์ เจียรวิทย์กิจ อำนาจการทดสอบเท่ากับ 0.80 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 26 คน และเพื่อเป็นการทดแทนในกรณีที่มีการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง จึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วม โครงการ (Inclusion Criteria) ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วม โครงการ (Inclusion Criteria)

1. ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และมีภาวะอ้วนลงพุง ที่มีอายุระหว่าง 35 - 59 ปี ที่เข้ารับบริการที่คลินิกเบาหวาน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน มีนาคม 2566 โรงพยาบาลดอนสัก

2. พูดสื่อสารภาษาไทยได้ และสามารถติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ได้
3. ผู้ป่วยยินยอมเข้าร่วมวิจัยโดยการลงนามในเอกสารขอความยินยอมจากอาสาสมัคร

เกณฑ์การแยกอาสาสมัครออกจากโครงการ (Exclusion Criteria)

1. มีภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลันที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจ และโรคหลอดเลือดสมอง

3. ผู้ป่วยที่ขาดนัดติดตามการรักษาในวันที่เก็บข้อมูลและไม่สามารถติดตามตัวให้มารักษาต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีดังนี้

1. โปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการจัดการตนเองของเครียร์⁽⁸⁾ มีระยะเวลา 12 สัปดาห์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การตั้งเป้าหมายร่วมกับทีมสุขภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลและประเมินข้อมูลตนเอง และสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยประเมินสถานการณ์ความเข้าใจ และการรับรู้เกี่ยวกับภาวะอ้วนลงพุง เพื่อให้ผู้ป่วยรู้จักตนเอง เกิดความตระหนักและการตัดสินใจในการจัดการตนเองเพื่อลดน้ำหนักควบคุมโรคเบาหวานโดยจัดกิจกรรมกลุ่ม ครั้งที่ 1 ณ ห้องประชุม โรงพยาบาลดอนสัก มีกิจกรรมย่อย ดังนี้

กิจกรรมย่อยที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินพฤติกรรมจัดการตนเองก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน

กิจกรรมย่อยที่ 2 ผู้วิจัยวัดรอบเอว ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง วัดความดันโลหิตให้กลุ่มตัวอย่าง และบันทึกค่าระดับน้ำตาลปลายนิ้ว ระดับน้ำตาลสะสม ค่าระดับอัตราการกรองของไต ค่าโปรตีนในปัสสาวะ ค่าระดับไขมันแอลดีแอล (ครั้งล่าสุด) พร้อมสอนการประเมินภาวะสุขภาพของตนเองร่วมกันกับทีมผู้วิจัย

กิจกรรมย่อยที่ 3 สร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยผู้วิจัยเปิดวิดีโอ กลไกการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 7 นาที

ระยะที่ 2 การตัดสินใจและลงมือปฏิบัติ การพัฒนาความรู้และทักษะการจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง โดยมีกิจกรรมย่อย ดังนี้

กิจกรรมย่อยที่ 4 โดยทีมผู้วิจัยบรรยาย ให้ความรู้กลุ่มตัวอย่างเรื่อง “ทำอย่างไรให้โรคเบาหวานสงบ หายได้ โดยไม่ใช่ยา ด้วย 4 เสาหลัก” ใช้เวลา 1 ชม. 30 นาที

กิจกรรมย่อยที่ 5 ผู้วิจัยสอนสาธิตการเจาะน้ำตาลปลายนิ้ว การวัดความดันโลหิตที่บ้าน พร้อมการบันทึกในสมุดประจำตัว พร้อมให้กลุ่มตัวอย่างฝึกทักษะการจัดการตนเองตาม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ฝึกการตั้งเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อลดน้ำหนักและการควบคุมโรคเบาหวาน 2) ฝึกการบันทึกการควบคุมโรคและผลลัพธ์ทางคลินิก อาการและอาการแสดงที่ผิดปกติ 3) ฝึกการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะอ้วนลงพุง และสาเหตุของการควบคุมโรคเบาหวานไม่ได้ 4) ฝึกการตัดสินใจแก้ไขปัญหามือพบความผิดปกติจากภาวะโรคของตน 5) ฝึกการลงมือปฏิบัติในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและ 6) ฝึกการสะท้อน

ตนเองเกี่ยวกับผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิด และสร้างแรงจูงใจในการแก้ไข ปัญหา และอุปสรรค เพื่อให้ปฏิบัติได้ตามเป้าหมาย

ระยะที่ 3 การสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการจัดการตนเองอย่างต่อเนื่อง การสะท้อนผลการปฏิบัติหรือการ ประเมินตนเอง และสรุปผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้วิจัยนำกลุ่มตัวอย่างติดตาม ทั้งที่คลินิกและที่บ้านทางโทรศัพท์ ประเมินผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้ช่วยประเมิน ตนเอง สะท้อนปัญหาและอุปสรรค และหาแนวทางการแก้ไข และกระตุ้นให้ผู้ป่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่าง ต่อเนื่อง ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 12 ดังนี้

สัปดาห์ที่ 2-4 ผู้วิจัยติดตามผลการจัดการตนเองของกลุ่มตัวอย่าง โดยประเมินจากระดับน้ำตาลจากปลายนิ้ว ค่าความดันโลหิต น้ำหนัก รอบเอว ในสมุดบันทึกของกลุ่มตัวอย่าง ทางโทรศัพท์ หรือไลน์ สัปดาห์ละครั้ง จำนวน 3 สัปดาห์ และประเมินผลการจัดการตนเองร่วมกัน หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุและปรับแนวทางแก้ไขต่อ

สัปดาห์ที่ 5 ผู้วิจัยติดตามประเมินผลการจัดการตนเองของกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มที่คลินิก โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ครั้งที่ 1 พร้อมทั้งให้กลุ่มตัวอย่างสะท้อนปัญหาและอุปสรรคที่พบ ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน และ กระตุ้นให้ผู้ป่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

สัปดาห์ที่ 6-8 ผู้วิจัยดำเนินการเหมือนสัปดาห์ที่ 2-4

สัปดาห์ที่ 9 ผู้วิจัยดำเนินการเหมือนสัปดาห์ที่ 5

สัปดาห์ที่ 10-11 ผู้วิจัยดำเนินการเหมือนสัปดาห์ที่ 2-4

สัปดาห์ที่ 12 ผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่างติดตามประเมินผลลัพธ์การจัดการตนเองครั้งสุดท้าย ที่คลินิก โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ครั้งที่ 3 โดยเจาะวัดระดับน้ำตาลจากปลายนิ้ว ระดับน้ำตาลสะสม ค่าความดันโลหิต น้ำหนัก รอบเอว ค่าไขมันในช่องท้อง ค่าระดับอัตราการกรองของไต ค่าโปรตีนในปัสสาวะ ค่าระดับไขมันแอลดีแอล ประเมินและสรุปผลการจัดการตนเองของผู้ป่วยแต่ละรายเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ทางคลินิกของกลุ่มตัวอย่างเทียบกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน และให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินพฤติกรรม การจัดการตนเองหลังเสร็จสิ้นโปรแกรม

1.2 ผู้วิจัยใช้สื่อวิดีโอเรื่องกลไกการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจากการเผยแพร่ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ระยะเวลาประมาณ 7 นาที

1.3 ผู้วิจัยจัดทำคู่มือการจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ประกอบด้วยเนื้อหา กลไกการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 แนวทางการจัดการพฤติกรรมตนเองด้วย 4 เสาหลัก แบบบันทึกการประเมินตนเอง โดยปรับเนื้อหาและภาษาให้เข้าใจง่าย

1.4 ผู้วิจัยพัฒนาแบบบันทึกการติดตามผลลัพธ์การจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุงทางโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อใช้ทุกครั้งที่มีการติดตามทางโทรศัพท์ ประกอบด้วยการสนับสนุนการตั้งเป้าหมาย การสอบถามถึงสาเหตุ ของปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ส่วนสูง รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนปีที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน ประวัติโรคร่วม ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามประเมินพฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุง ในวัยทำงาน ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ทีมผู้วิจัยสร้างจากการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย/การเคลื่อนไหวทางกาย พฤติกรรมด้านการนอนหลับ และพฤติกรรมการอารมณ์และการจัดการความเครียด จำนวนทั้งสิ้น 17 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ไม่ได้ปฏิบัติ ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติบ่อยครั้ง และปฏิบัติประจำ สำหรับการแปลผลคะแนน คะแนนรวมน้อย หมายถึง มีพฤติกรรมการจัดการตนเองไม่ดี และคะแนนรวมมาก หมายถึง มีพฤติกรรมการจัดการตนเองดี

ส่วนที่ 3 แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางคลินิก ประกอบด้วยข้อคำตอบจากการตรวจประเมินร่างกายผู้ป่วย ดังนี้
3.1) เครื่องตรวจเลือด สำหรับใช้ตรวจค่าน้ำตาล ในเลือดหลังอดอาหาร ค่าน้ำตาลเฉลี่ยสะสม ค่าอัตราการกรองของไต และค่าไขมันแอลดีแอล 3.2) เครื่องตรวจปัสสาวะ สำหรับใช้ตรวจค่าโปรตีนในปัสสาวะ 3.3) เครื่องวัดความดันโลหิตชนิดปรอท (sphygmomanometer) สำหรับใช้วัดความดันโลหิต 3.4) เครื่องชั่งน้ำหนัก

โดยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity)

1. โปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 มีภาวะอ้วนลงพุง วิดีโอพร้อมเสียงบรรยายให้ความรู้โรคจากเบาหวาน คู่มือการจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง แผนการฝึกทักษะการจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง แบบบันทึกการติดตามทางโทรศัพท์ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุม และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ การจัดลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ตลอดจนความเหมาะสมของระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน โดยอาจารย์พยาบาลจากมหาวิทยาลัย และนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2. แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการตนเองเพื่อลดภาวะอ้วนลงพุง ตรวจสอบความถูกต้องและความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประกอบด้วยอายุรแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคเบาหวาน ผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงผู้เชี่ยวชาญการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน และอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญพฤติกรรมการจัดการตนเอง เพื่อหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือทั้งชุด (Scale-level Content Validity Index [S-CVI]) มีค่าเท่ากับ 0.9 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงวัยทำงาน ที่คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลดอนสัก ซึ่งมีลักษณะคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงมากกว่า 0.86

3. เครื่องมือตรวจผลสัมฤทธิ์ทางคลินิก

3.1) เครื่องตรวจเลือด 3.2) เครื่องตรวจปัสสาวะ 3.3) เครื่องชั่งน้ำหนัก 3.4) เครื่องวัดความดันโลหิตชนิดปรอท (sphygmomanometer) ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ 11 สุราษฎร์ธานี

ทุกปี และตรวจสอบคุณภาพภายใน โดยเจ้าหน้าที่เทคนิคการแพทย์ทุกครั้งก่อนการตรวจ มีพยาบาลวิชาชีพ ผู้รับผิดชอบงานคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นผู้วัดความดันโลหิตเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังโครงการวิจัยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการศึกษาวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลดอนสัก และชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย
2. ผู้วิจัยชี้แจงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการเพื่อทำความเข้าใจ ก่อนตัดสินใจการเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งให้ข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย และภาวะเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น
3. กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการชี้แจงรายละเอียดของการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 มีภาวะอ้วนลงพุง การติดตามภายหลังการได้รับ โปรแกรม ความเสี่ยงหรือ ภาวะแทรกซ้อนหรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ขึ้น และให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมโครงการ (Inform Consent)
4. ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกข้อมูลผลลัพธ์ทางคลินิกเดิมก่อนการทดลอง (pre-test) จากเวชระเบียน แล้วบันทึกข้อมูลในแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินพฤติกรรมจัดการตนเองก่อนการทดลอง โดยใช้เวลา 15-20 นาที
5. ผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มทดลองได้รับ โปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน และผลลัพธ์ทางคลินิกของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ paired t-test

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.3 อายุเฉลี่ย 43 ปี ($\bar{X} = 43.53, S.D. = 13.20, \text{Min} = 23, \text{Max} = 54$) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นข้าราชการ เกษตรกรรมและ นักศึกษา สัดส่วนเท่าๆ กัน ร้อยละ 26.70 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาท ร้อยละ 36.70 มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 63.30 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเบาหวานมานาน 1-5 ปี ร้อยละ 63.30 และส่วนใหญ่มีประวัติโรคร่วม ร้อยละ 70.00
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบพฤติกรรมจัดการตนเอง ทั้งสี่ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย/การเคลื่อนไหวทางกาย พฤติกรรมด้านการนอนหลับ และ พฤติกรรมด้านอารมณ์และการจัดการความเครียด ของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน

ของกลุ่มทดลอง พบว่า ภายหลังจากเข้าโปรแกรมกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการตนเองด้านการรับประทานอาหาร ($\bar{X}$ =3.84, S.D.=0.97) พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย/การเคลื่อนไหวทางกาย ($\bar{X}$ =3.45, S.D.=0.86) พฤติกรรมด้านการนอนหลับ ($\bar{X}$ =4.26, S.D.=0.44) พฤติกรรมด้านอารมณ์และการจัดการความเครียด ($\bar{X}$ =3.74, S.D.=0.44) และพฤติกรรมจัดการตนเองโดยรวม ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=0.66) สูงกว่าก่อนทดลอง ($\bar{X}$ =1.08, S.D.=0.35) ($\bar{X}$ =2.04, S.D.=0.45) ($\bar{X}$ =3.86, S.D.=0.75) ($\bar{X}$ =3.63, S.D.=0.61) และ ($\bar{X}$ =2.00, S.D.=0.20) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงานของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=30 คน)

คะแนนเฉลี่ย	n	$\bar{X}$	SD	t	df	p-value
พฤติกรรมจัดการด้านอาหาร						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	1.08	0.35	-13.16	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	3.84	0.97			
พฤติกรรมด้านการออกกำลังกาย/ การเคลื่อนไหวทางกาย						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	2.04	0.45	-10.73	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	3.45	0.86			
พฤติกรรมด้านการนอนหลับ						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	3.86	0.75	-5.75	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	4.26	0.44			
พฤติกรรมด้านอารมณ์และการจัดการ ความเครียด						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	3.63	0.61	-2.06	29	.04
หลังเข้าโปรแกรม	30	3.78	0.44			
พฤติกรรมจัดการตนเองโดยรวม						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	2.00	0.20	14.43	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	3.81	0.67			

P<0.05

3. ผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงานของกลุ่มทดลอง พบว่า ภายหลังจากเข้าโปรแกรมกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยน้ำหนัก ($\bar{X}$ =84.06, S.D. = 17.37) เส้นรอบเอว ($\bar{X}$ =99.83, S.D. = 12.32) ระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชม. ($\bar{X}$ =115, S.D. = 21.52) ระดับน้ำตาลสะสม ($\bar{X}$ =7.0, S.D. = 1.13) ระดับโปรตีนในปัสสาวะ ($\bar{X}$ =0.33, S.D. = 0.66) ระดับความดันโลหิตซิสโตลิก ($\bar{X}$ =124, S.D. = 6.07) ระดับความดันโลหิตไดแอสโตลิก ($\bar{X}$ =75, S.D. = 7.11) ระดับไขมันแอลดีแอล ($\bar{X}$ =89, S.D. = 17.14) ต่ำกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ =89.58, S.D. = 17.41) ($\bar{X}$ =106.67, S.D. = 11.81) ($\bar{X}$ =163, S.D. = 36.20) ($\bar{X}$ =8.9, S.D. = 1.93)

($\bar{X}$ =1.47, S.D. =1.04) ($\bar{X}$ =131, S.D. =8.68) ($\bar{X}$ =82, S.D. =5.97) ($\bar{X}$ =133, S.D. =29.62) ส่วนระดับอัตราการกรองของไต ($\bar{X}$ =113.62, S.D. =16.93) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}$ =104, S.D. =15.12) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=30 คน)

คะแนนเฉลี่ย	n	$\bar{X}$	SD	t	df	p-value
น้ำหนักตัว						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	89.58	17.41	6.52	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	84.06	17.37			
เส้นรอบเอว						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	106.67	11.81	7.30	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	99.83	12.32			
ระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชม.						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	163	36.20	8.47	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	115	21.52			
ระดับน้ำตาลสะสม (HbA1C)						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	8.9	1.93	6.42	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	7.0	1.13			
ระดับอัตราการกรองของไต (eGFR)						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	104.00	15.12	-6.26	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	113.62	16.93			
ระดับโปรตีนในปัสสาวะ						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	1.47	1.04	6.15	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	0.33	0.66			
ค่าความดันโลหิตซิสโตลิก						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	131	8.68	5.03	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	124	6.07			
ค่าความดันโลหิตไดแอสโตลิก						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	82	5.97	5.23	29	.00
หลังเข้าโปรแกรม	30	75	7.11			
ระดับไขมันแอลดีแอล						
ก่อนเข้าโปรแกรม	30	133	29.62	7.25	29	.000
หลังเข้าโปรแกรม	60	89	17.14			

P<0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยขอนำเสนอประเด็นสรุปและการอภิปรายผลตามสมมุติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 พฤติกรรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุง ก่อนและหลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเอง มีความแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับตามสมมุติฐาน สรุปได้ว่า หลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเอง 12 สัปดาห์ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน มีพฤติกรรมการจัดการตนเองด้านการรับประทานอาหาร ด้านการออกกำลังกาย/การเคลื่อนไหวทางกาย ด้านการนอนหลับ ด้านอารมณ์และการจัดการความเครียดดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสาวิตรี นามพะธาย⁽⁹⁾ ที่พบว่า หลังผู้ป่วยโรคเบาหวานได้รับโปรแกรมการจัดการด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์⁽¹⁰⁾ และเครียร์⁽⁸⁾ เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ด้านการรับประทานอาหารและรับประทานยาคีต่ำกว่าก่อนเข้าโปรแกรม สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาพร ทิพย์กระโทก และ ธนิตา ผาติเสนะ⁽¹¹⁾ ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ดัชนีมวลกาย และเส้นรอบเอว ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า หลังเข้าโครงการกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมสุขภาพดีขึ้นสามารถลดค่าดัชนีมวลกาย และเส้นรอบเอวลงได้ เนื่องจากในโปรแกรมการจัดการตนเองนี้ มีกระบวนการสนับสนุนการจัดการตนเอง ติดตามต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการดูแลเฉพาะเรื่องอย่างเข้มข้น ทีมสหวิชาชีพ มีทักษะในการสร้างแรงจูงใจจึงส่งผลให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีพฤติกรรมการจัดการตนเองที่ดีขึ้น

สมมุติฐานที่ 2 ผลลัพธ์ทางคลินิกของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุงในวัยทำงาน ก่อนกับหลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเอง มีความแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับตามสมมุติฐาน สรุปได้ว่า หลังเข้าโปรแกรมการจัดการตนเอง 12 สัปดาห์ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีภาวะอ้วนลงพุง มีน้ำหนักตัว เส้นรอบเอว ระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชม. ระดับน้ำตาลสะสม ระดับโปรตีนในปัสสาวะ ระดับความดันโลหิตซิสโตลิก ระดับความดันโลหิตไดแอสโตลิก และระดับไขมันแอลดีแอลน้อยกว่า ส่วนอัตราการกรองของไตมีการทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสาวิตรี นามพะธาย⁽⁹⁾ ที่พบว่า หลังได้รับโปรแกรมการจัดการด้วยตนเองโดยใช้แนวคิดการจัดการตนเองของแคนเฟอร์และเครียร์ เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์กลุ่มทดลองมีระดับน้ำตาลเฉลี่ยสะสมน้อยกว่าก่อนได้โปรแกรม⁽⁸⁾ และสอดคล้องกับการศึกษาของแซมพาท कुमारและคณะ ที่ศึกษาพบว่า ภาวะไขมันในช่องท้อง (Visceral fat) ที่มาก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับน้ำตาลสะสม (HbA1C)⁽⁴⁾

การนำข้อค้นพบงานวิจัยไปใช้

1. ควรนำโปรแกรมดังกล่าวมาใช้ในการดูแลผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีภาวะอ้วนลงพุง เพื่อให้กลุ่มเสี่ยงสามารถจัดการตนเองลดอ้วนลงพุง ลดการเกิดโรคเบาหวานรายใหม่ได้
2. ควรนำเสนอผลการศึกษาวินิจฉัยต่อผู้บริหารเพื่อให้มีการสนับสนุนการใช้โปรแกรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และยังช่วยลดค่ายาผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้ขององค์กรได้
3. ควรเผยแพร่ โปรแกรมดังกล่าว ไปยังโรงพยาบาลชุมชนต่างๆ ที่มีปัญหาและบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีภาวะอ้วนลงพุง และลดค่าใช้จ่ายขององค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลการดำเนินโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง ทุก ๆ 3 เดือน จบครบ 1 ปี เพื่อดูความยั่งยืนของการจัดการตนเองของผู้ป่วย

จริยธรรมการวิจัย

จริยธรรมการวิจัยเลขที่ STPHO2023-151 จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ 22 พฤษภาคม 2566

เอกสารอ้างอิง

1. International Diabetes Federation. (2021). IDF Diabetes Atlas, 10th edn. Brussels, Belgium: International Diabetes Federation.
2. สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย.(2565). สถานการณ์โรคเบาหวาน. เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2566, จาก <https://www.dmthai.org/new/index.php/sara-khwam-ru/the-chart/the-chart-1>.
3. งานเวชสถิติ โรงพยาบาลคอนสัก, 2565
4. Sampath Kumar A, et al. Exercise and insulin resistance in type 2 diabetes mellitus: A systematic review and meta-analysis. *Ann Phys Rehabil Med* (2018), <https://doi.org/10.1016/j.rehab.2018.11.001>
5. Trief, P. M., Cibula, D., Rodriguez, E., Akel, B,& Weinstock, R. S. (2016). Incorrect insulin administration: A problem that warrants attention. *Clinical Diabetes*, 34(1): 25-33.
6. จันจิรา หินขาว, ชนิดฐา หาญประสิทธิ์คำ, และ สุนทรี เจียรวิทยกิจ. (2562). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองร่วมกับการสัมภาษณ์เพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อชะลอไตเสื่อมจากเบาหวานต่อพฤติกรรมการจัดการตนเองและผลลัพธ์ทางคลินิก ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีความเสี่ยงของไตระยะที่ 3. *วารสารวิทยาลัยพระปกเกล้าจันทบุรี*, 30(2), 185-202.
7. เทอดศักดิ์ เดชคง. (2563). ผลของโปรแกรมการสนทนาแบบสร้างแรงจูงใจต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดสำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. *วารสารสถาบันบาราศนราจตุร*, 14(3) : 134-145.
8. Creer T. (2000). Self-management of chronic illness. In : Boekaerts M, Pintrich PR, Zeidner M, editors. *Handbook of self-regulation*. California: Academic, 601-29.
9. สาวิตรี นามพะชาย. (2561). ผลของโปรแกรมการจัดการโรคเบาหวานด้วยตนเองต่อพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและค่าน้ำตาลเฉลี่ยสะสมในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ควบคุมไม่ได้. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยศรีสเทียณ.
10. Kanfer F.H. (1991). Self management Method. In Kanfer FH, Goldsteinn A, editors. *Helping people change: A text book at medthods*. (8 thed). New York: Pergumonpress.
11. สุภาพร ทิพย์กระโทก, ธนิตา ผาติเสนะ. (2563). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ค่าดัชนีมวลกาย และเส้นรอบเอว ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีภาวะอ้วนลงพุง. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 ปีที่ 14 ฉบับที่ 34 พฤษภาคม.- สิงหาคม 2563*.